

Politické strany

VŠEM Cyril Svoboda

Právo sdružovat se v politických stranách

Občané mají právo se sdružovat

v politických stranách a v politických hnutích. Výkon tohoto práva slouží občanům k jejich účasti na politickém životě společnosti, zejména na

1. vytváření **zákonodárných sborů** a
2. orgánů **vyšších územních samosprávných celků** a
3. orgánů **místní samosprávy**.

Kdo může být členem politické strany

- Členem strany a hnutí mohou být pouze **fyzické osoby**.
- Členem strany a hnutí může být občan starší 18 let, může být však členem pouze **jedné strany** nebo hnutí.
- Ustanovení zvláštních zákonů o **neslučitelnosti členství** nebo funkcí ve stranách a hnutích s výkonem jiných činností či funkcí nejsou tímto zákonem dotčena. (Výkon státní služby, služební poměr,...)

Právní postavení politické strany

- Strany a hnutí jsou právnickými osobami. Státní orgány mohou do jejich postavení a činnosti zasahovat jen na základě zákona a v jeho mezích.
- **Sídlo** strany musí být na území České republiky
- Nikdo nesmí být **nucen** k členství ve stranách a hnutích. Ze strany a hnutí může každý svobodně **vystoupit**.
- **Nikdo nesmí být omezován** ve svých právech proto, že je členem strany a hnutí, že se účastní jejich činnosti nebo je podporuje anebo že stojí mimo ně.

Omezení práva zakládat politickou stranu

Vznikat a vyvíjet činnost **nemohou** strany a hnutí,

1. které porušují ústavu a zákony nebo jejichž cílem je odstranění demokratických základů státu,
2. které nemají demokratické stanovy nebo nemají demokraticky ustanovené orgány,
3. které směřují k uchopení a držení moci zamezujícím druhým stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc nebo které směřují k potlačení rovnoprávnosti občanů,
4. jejichž program nebo činnost ohrožují mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobod

Oddělení politické strany od státu

1. Strany a hnutí jsou **odděleny od státu**.
2. Nesmějí vykonávat funkce státních orgánů ani tyto orgány nahrazovat.
3. Nesmějí řídit státní orgány ani ukládat povinnosti osobám, které nejsou jejich členy.
4. Strany a hnutí nesmějí být **ozbrojeny** a nesmějí zřizovat **ozbrojené složky**.

Vznik politické strany

Strana a hnutí vznikají **registrací**.

- Návrh na registraci strany a hnutí podává nejméně **tříčlenný přípravný výbor strany a hnutí**, který je oprávněn vyvíjet pouze činnost směřující ke vzniku strany a hnutí.
- Členy přípravného výboru musí být občané, kteří dosáhli věku 18 let. Návrh na registraci podepíše všichni členové přípravného výboru a uvedou svoje jména a příjmení, data narození a bydliště. Dále uvedou, kdo z členů přípravného výboru je zmocněn jednat jejich jménem. K návrhu na registraci přípravný výbor připojí:
 1. petici alespoň jednoho **tisíce občanů** požadujících, aby strana a hnutí vznikly. K podpisu pod peticí musí občan uvést své jméno a příjmení, datum narození a bydliště,
 2. **stanovy** (organizační řád)

Postavení ministerstva vnitra

- **Registraci** provede MV a zapíše politickou stranu do rejstříku stran a hnutí
- **Rejstřík stran a hnutí** vedený MV je veřejný seznam, do kterého se zapisují nebo vyznačují zákonem stanovené údaje týkající se stran a hnutí. Jeho součástí je sbírka listin obsahující stanovy, usnesení o ustavení orgánů, usnesení o změně stanov a usnesení o zrušení strany a hnutí.
- Rejstřík stran a hnutí je každému přístupný. Každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si kopie a výpisy.

Zánik politické strany

- Strana a hnutí zanikají dnem, kdy MV provede **výmaz strany** a hnutí ze seznamu stran a hnutí. Před provedením výmazu ministerstvo zkoumá, zda jeho provedení nebrání probíhající trestní stíhání proti straně a hnutí nebo výkon trestu, který jim byl uložen podle jiného právního předpisu.
- Návrh na výmaz podává ministerstvu příslušný orgán strany a hnutí do 10 dnů od zrušení strany a hnutí, pokud strana a hnutí byly zrušeny bez likvidace; pokud strana a hnutí byly zrušeny s likvidací, podá tento návrh likvidátor do 10 dnů po skončení likvidace.
- Zániku strany a hnutí předchází jejich zrušení, a to buď bez likvidace, přechází-li jejich veškerý majetek a závazky na právního nástupce, anebo s likvidací, pokud jejich veškerý majetek a závazky takto nepřecházejí.

Zrušení politické strany

Strana a hnutí se zrušují:

1. **vlastním rozhodnutím**, a to dobrovolným rozpuštěním, sloučením s jinou stranou a hnutím nebo přeměnou na spolek,
2. pokud nepředloží Poslanecké sněmovně **výroční finanční** zprávu k 1. dubnu následujícího roku za uplynulý rok
3. **rozhodnutím soudu** o jejich rozpuštění.

Pozastavení a zrušení politické strany

- Rozhoduje **Nejvyšší správní soud**
- Návrh podává **vláda**, neučiní-li tak do 30 dnů od vzniku důvodu k podání návrhu, návrh může podat (není povinen) **prezident republiky**
- Důvodem je porušování zákona nebo stanov, jak to předpokládá zákon – shora uvedené podmínky vzniku politické strany nebo hnutí)
- Pozastavení znamená, že strana nebo hnutí může činit jen to, co vedena k odstranění důvodu pozastavení její činnosti

Hospodaření politických stran

Strana a hnutí odpovídají za své závazky **celým svým majetkem**.
Členové strany a hnutí za závazky strany a hnutí ani neodpovídají ani neručí.

Strana a hnutí **nesmějí vlastním jménem podnikat**

Strana a hnutí mohou založit obchodní společnost nebo družstvo nebo se účastnit jako společník nebo člen na již založené obchodní společnosti nebo družstvu jen tehdy, je-li výlučným předmětem jejich činnosti:

1. Provozování vydavatelství, nakladatelství tiskáren, rozhlasového a televizního vysílání
2. Publikační a propagační činnost
3. Pořádání kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí nebo
4. Výroba a prodej předmětů propagujících program a činnost příslušné strany a hnutí.

Příjmy politické strany

1. Příspěvek ze státního rozpočtu na úhradu volebních nákladů,
2. Příspěvek ze státního rozpočtu na činnost
3. Členské příspěvky
4. Dary a dědictví
5. Příjmy z nájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku
6. Úroky z vkladů
7. Příjmy vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob
8. Příjmy z pořádání tombol, kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí
9. Půjčky a úvěry

Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a hnutí

- Úřad se sídlem v **Brně** je ústřední správní úřad pro dohled nad hospodařením stran a hnutí v zákonem stanoveném rozsahu.
- Úřad je **nezávislý orgán**; ve své činnosti se řídí pouze zákony a jinými právními předpisy.
- Do činnosti Úřadu lze zasahovat jen na základě zákona.
- Předsedu Úřadu jmenuje a odvolává prezident republiky. Předsedu Úřadu jmenuje prezident republiky ze dvou kandidátů, z nichž jednoho navrhuje Poslanecká sněmovna a jednoho navrhuje Senát.
- Předseda Úřadu je jmenován na dobu 6 let a nemůže být jmenován na více než 2 po sobě jdoucí funkční období.

Čtyři členové úřadu

- Členy Úřadu jmenuje z kandidátů zvolených Senátem prezident republiky na dobu 6 let; člen Úřadu může být jmenován i opakovaně.
- Kandidáty na členy Úřadu navrhuje Senátu prezident Nejvyššího kontrolního úřadu, Poslanecká sněmovna a jednotliví senátoři. Z kandidátů navržených prezidentem Nejvyššího kontrolního úřadu zvolí Senát jednoho kandidáta na člena Úřadu.
- Další dva kandidáty na člena Úřadu zvolí Senát z kandidátů navržených Poslaneckou sněmovnou a jednoho kandidáta na člena Úřadu zvolí Senát z kandidátů navržených jednotlivými senátory.

Příspěvek ze státního rozpočtu

- Příspěvek na činnost zahrnuje **stálý příspěvek** a příspěvek **na mandát**.
- Nárok na stálý příspěvek vzniká straně a hnutí, které získaly ve volbách do Poslanecké sněmovny nejméně 3 % hlasů.
- Nárok na příspěvek na mandát vzniká, jestliže byl zvolen alespoň jeden poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy na kandidátní listině strany a hnutí nebo byl zvolen za stranu a hnutí na kandidátní listině koalice ve volbách do Poslanecké sněmovny, Senátu, zastupitelstva kraje nebo zastupitelstva hlavního města Prahy.

Výše příspěvku ze státního rozpočtu

- Stálý příspěvek činí ročně 6 000 000 Kč pro stranu a hnutí, které získaly v posledních volbách do Poslanecké sněmovny 3 % hlasů. Za každých dalších i započatých 0,1 % hlasů obdrží strana a hnutí ročně 200 000 Kč. Obdrží-li strana a hnutí více než 5 % hlasů, příspěvek se dále nezvyšuje.
- Příspěvek na mandát poslance nebo senátora činí ročně 855 000 Kč a na mandát člena zastupitelstva kraje a člena zastupitelstva hlavního města Prahy činí ročně 237 500 Kč.